

МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СВІТЛІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНІ ВИКЛИКИ

LANGUAGE-COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE LIGHT OF DIGITAL TRANSFORMATION: THEORETICAL ASPECTS AND PRACTICAL CHALLENGES

У пропонованій рецепції автор характеризує мовно-комунікативну компетентність у світлі цифрової трансформації, зосереджує увагу на теоретичних аспектах проблеми, вказує на практичні виклики, що стоять наразі перед освітніми установами й викладачами, аналізує основні цифрові платформи, ресурси, програми й сервіси, що є ефективними під час формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти.

Здійснене дослідження засвідчує, що мовно-комунікативна компетентність є полікомпонентним явищем і важливим складником усіх сфер діяльності людини: освітньої, професійної, особистої. Відтак майбутні фахівці усіх галузей і спеціальностей мають володіти нею досконало. Проте процес формування означеної компетентності наразі ускладнюється й набуває міждисциплінарного контексту через надшвидку цифровізацію усіх галузей і сфер діяльності, зокрема освітньої. Зважаючи на це особливого значення набуває питання впровадження в систему навчання здобувачів професійної освіти таких сучасних цифрових технологій та інструментів, що сприятимуть ефективному формуванню мовно-комунікативної компетентності, цифрової грамотності й забезпечать відповідність освіти сучасним запитам ринку праці.

Для цього, першою чергою, потрібно створити відповідну цифрову інфраструктуру освітньої установи (сучасне обладнання, електронні навчальні платформи, хмарні сервіси, цифрові бібліотеки, достатня швидкість інтернету тощо); організувати систематичне підвищення кваліфікації викладачів для вдосконалення знань про сучасні вимоги дистанційного навчання й можливості цифрових освітніх платформ, різних інструментів віртуальної реальності тощо; розробити такі робочі навчальні програми дисциплін, які б передбачали виконання завдань на формування мовно-комунікативної компетентності із застосуванням цифрових технологій, сервісів та інструментів (інтерактивні ігри, онлайнві змагання, цікаві проєкти тощо); створити цифрові лабораторії для виконання віртуальних завдань; увести в дію електронні навчальні курси з кожної дисципліни навчального плану, що уможливить доступ до них усіх учасників освітнього процесу незалежно від їхнього місцезнаходження та часу.

Навчання майбутніх кваліфікованих робітників слід організувати шляхом створення ситуацій, розв'язання яких сприятиме оволодінню фаховими компетентностями, зокрема мовно-комунікативною. Цей процес не може відбуватися періодично під час опанування однієї дисципліни, адже не матиме позитивного результату. Він має бути системним і систематичним під час вивчення всіх дисциплін освітньої програми.

Наразі активними помічниками викладача є сучасні цифрові технології, платформи,

ресурси, програми й сервіси, що увиразнюють навчання, роблять його цікавим, захопливим, креативним і результативним. Основними платформами / сервісами, якими послуговуються викладачі закладів освіти є: Moodle, Google Classroom, WebCT, Blackboard. Вони дають змогу поєднати аудиторну форму навчання з дистанційною та без проблем формувати загальні й фахові компетентності у здобувачів усіх спеціальностей. Для проведення онлайнвих занять, дискусій тощо варто послуговуватися відеоконференційними платформами Zoom, Google Meet та Skype. Для роботи здобувачів з текстами важливою є програма Padlet, що дає змогу створювати віртуальні дошки, на які можна додати матеріали будь-якого формату (аудіо, відео, зображення, текст). Ще однією важливою програмою для навчання здобувачів професійної освіти є Grammarly, яка автоматично перевіряє написане, виявляє й виправляє помилки, надає рекомендації щодо вдосконалення стилю тексту, влучності висловлювань тощо. Під час формування мовно-комунікативної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників важливими будуть і такі онлайнві сервіси як: VoiceThread, Quizlet, Storybird та ін. Вони є тими інструментами, що сприяють розвитку у здобувачів не лише уміння будувати зв'язні висловлювання і розробляти презентації, а й правильно, логічно, доречно, емоційно висловлювати свої думки й ідеї.

Ключові слова: мовно-комунікативна компетентність, здобувачі професійної освіти, цифровізація освіти, цифрові технології, цифрові платформи, цифрові ресурси, програми, сервіси.

In the proposed reception, the author characterizes linguistic and communicative competence in the light of digital transformation, focuses on the theoretical aspects of the problem, points out the practical challenges currently facing educational institutions and teachers, analyzes the main digital platforms, resources, programs and services that are effective in the formation of linguistic and communicative competence of vocational education applicants.

The conducted research shows that linguistic and communicative competence is a multicomponent phenomenon and an important component of all spheres of human activity: educational, professional, personal. Therefore, future specialists of all industries and specialties must possess it perfectly. However, the process of forming the specified competence is currently becoming more complicated and acquiring an interdisciplinary context due to the ultra-rapid digitalization of all industries and spheres of activity, in particular educational. In view of this, the issue of introducing such modern digital technologies and tools into the training system for vocational education applicants that will contribute to the effective formation of linguistic and communicative competence, digital literacy

and ensure that education meets the modern demands of the labor market is of particular importance. To do this, first of all, it is necessary to create an appropriate digital infrastructure of the educational institution (modern equipment, electronic learning platforms, cloud services, digital libraries, sufficient Internet speed, etc.); organize systematic advanced training of teachers to improve their knowledge of modern requirements for distance learning and the capabilities of digital educational platforms, various virtual reality tools, etc.; develop such working curricula of disciplines that would provide for the implementation of tasks for the formation of linguistic and communicative competence using digital technologies, services and tools (interactive games, online competitions, interesting projects, etc.); create digital laboratories for performing virtual tasks; to introduce electronic training courses in each discipline of the curriculum, which will enable access to them by all participants in the educational process regardless of their location and time.

The training of future qualified workers should be organized by creating situations, the solution of which will contribute to the mastery of professional competencies, in particular language and communication. This process cannot occur periodically during the mastery of one discipline, as it will not have a positive result. It should be systemic and systematic during the study of all disciplines of the educational program. Currently, the active assistants of the teacher

are modern digital technologies, platforms, resources, programs and services that enhance learning, make it interesting, exciting, creative and effective. The main platforms / services used by teachers of educational institutions are: Moodle, Google Classroom, WebCT, Blackboard. They allow you to combine classroom learning with distance learning and easily form general and professional competencies in applicants of all specialties. For online classes, discussions, etc., it is worth using the video conferencing platforms Zoom, Google Meet, and Skype. For applicants to work with texts, the Padlet program is important, which allows you to create virtual boards to which you can add materials of any format (audio, video, images, text). Another important program for training applicants for vocational education is Grammarly, which automatically checks what is written, detects and corrects errors, provides recommendations for improving the style of the text, the accuracy of statements, etc. When forming the linguistic and communicative competence of future skilled workers, such online services as: VoiceThread, Quizlet, Storybird, etc. They are the tools that contribute to the development of students not only the ability to build coherent statements and develop presentations, but also to correctly, logically, appropriately, and emotionally express their thoughts and ideas.

Key words: linguistic and communicative competence, students of vocational education, digitalization of education, digital technologies, digital platforms, digital resources, programs, services.

УДК 37.091.3:81:004

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.1.29>

Довбешко М.Л.,

аспірант кафедри професійної освіти
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У затверджених МОН України стандартах професійної освіти однією з ключових компетентностей, якою має оволодіти майбутній фахівець будь-якої кваліфікації, визначено комунікативну (мовну) [5]. Стейкхолдери-працедавці теж потребують працівника, який досконало вміє спілкуватися (усно і письмово) українською й іноземною мовами, може правильно обрати комунікативну стратегію й вирішити питання за допомогою ефективного діалогу.

Майбутнім фахівцям професійної сфери мова необхідна не як сукупність правил чи норм, а як розвинена фахова компетентність.

На жаль, за нашими спостереженнями, останнім часом рівень мовно-комунікативної компетентності кваліфікованих робітників суттєво знизився. Цьому є низка причин, зокрема: пандемія і війна, що спричинили брак безпосереднього спілкування між усіма учасниками освітнього процесу; відсутність мотивації до навчання, адже молодь не бачить перспектив; надмірна диджиталізація / цифровізація суспільства, наслідками якої є невміння соціалізуватися й комунікувати тощо.

Зазначені фактори змушують замислитися над тим, як же невідворотну й надшвидку цифрову трансформацію використати раціонально для підготовки висококваліфікованого працівника професійної сфери, який має мовно-комунікативну компетентність і може без проблем вирішити (залагодити) будь-які фахові питання.

З огляду на вищезазначене у цій рецепції ми зосередимо увагу на теоретичних аспектах

проблеми і практичних викликах, що стоять перед викладачем під час формування мовно-комунікативної компетентності у здобувачів професійної освіти в умовах цифрової трансформації.

Аналіз досліджень і публікацій. Мовно-комунікативна компетентність – це явище, що наразі дуже активно досліджують науковці різних галузей: лінгвісти, психологи, психолінгвісти, педагоги, лінгводидакти та ін. Проте, з огляду на специфіку кожної галузі, єдиного тлумачення означеного терміна донині не сформульовано.

Наперед зауважимо, що наше дослідження ґрунтується на рецепціях педагогічного спрямування, тому аналіз попередніх напрацювань теж відбувався в цьому руслі.

Так, питанням сутності, змісту, моделі мовно-комунікативної компетентності значну увагу приділено у працях українських (В. Безрук, Л. Березовська, І. Бех, М. Вашуленко, А. Волосенко, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Добротвор, М. Докторович, Т. Дрозд, Л. Заболоцька, Л. Капська, О. Караман, С. Караман, О. Кисельова, О. Копусь, О. Корніак, Ю. Косенко, О. Кулик, Г. Мазур, Л. Мамчур, Н. Мельник, А. Нікітіна, Л. Овсієнко, С. Омельчук, М. Пентиліук, О. Пометун, Є. Руденський, О. Савченко, О. Славінська, І. Соколова, Е. Тарасов, В. Ткаченко, Т. Хома, Г. Шелехова та ін.) і закордонних науковців (О. Argie, L. Bachman, A. Davies, K. Foss, M. Canale, M. Swaine, R. Turner, D. Hymes, J. Koester, A. Palmer, J. Richards, J. Platt, H. Weber, H. Widdowson та ін.). Майже всі вищезазначені дослідники аналізували і тлумачили

мовно-комунікативну компетентність як мовну й комунікативну (окремо).

Зокрема, О. Горошкіна, Л. Заблоцька, А. Нікітіна, І. Соколова зауважують, що мовною компетентністю є інтегративне явище, до складу якого входять сукупність знань про норми української мови, а також уміння й навички застосовувати їх у практичній професійній діяльності [2, с. 28; 3, с. 23; 14, с. 56]. Л. Капська й М. Пентиліук означену компетентність характеризують як комплекс знань про категорійний апарат мови, її функції, закономірності, а також уміння ними користуватися під час мовленнєвої діяльності [6, с. 34; 13, с. 73].

З огляду на зазначене можемо узагальнити, що мовна компетентність – це сукупність теоретичних знань із мовознавства, які в подальшому уможливають адекватну / ефективну комунікацію відповідно до ситуації або виду діяльності особистості.

Про комунікативну компетентність вперше йдеться у працях американського лінгвіста D. Hymes (1972 р.), який характеризував її як систему необхідних знань для ефективного спілкування [16]. Згодом M. Canale та M. Swaine проаналізували означену компетентність як сукупність знань про основні граматичні принципи, комунікативні функції мови та можливості їх комбінування під час дискурсу [15]. О. Сібіль потрактовує комунікативну компетентність як знання й уміння будувати взаємовідносини, ураховуючи психологічні особливості співрозмовників, мовні й позамовні засоби спілкування [12, с. 11–12]. Для Г. Шелехової ця компетентність є умінням взаємодіяти, співпрацювати, здійснювати самопрезентацію, аргументувати, доводити, переконувати, ефективно залагоджувати конфлікти, дотримуючись норм і правил комунікації [7, с. 59]. М. Заброцький і В. Трохименко визначають її як ідеально-моральну категорію, що регулює процес взаємодії людини з природою, соціумом і самою собою [4, с. 235].

Відтак комунікативна компетентність – це, передовсім, уміння співпрацювати за допомогою ефективної комунікації в усіх сферах діяльності людини.

З огляду на вищезазначене, ми вважаємо, що мовно-комунікативна компетентність є складною інтегрованою структурою, цілісним системним утворенням, яке поєднує в собі ознаки мовної й комунікативної компетентностей, і є основним складником фахової майстерності професіонала. Вона містить сукупність знань з мови та вмінь і навичок застосовувати їх під час організації ефективної комунікації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, з огляду на швидку цифровізацію усіх сфер діяльності, наразі вкрай складно формувати означену компетентність у здобувачів професійної освіти. А отже, це питання є актуальним, потребує дослідження,

тому в рецепції ми зосередимо увагу саме на цьому аспекті проблеми.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). З-поміж завдань, які ставимо перед собою, ключовими є:

- схарактеризувати теоретичні аспекти формування мовно-комунікативної компетентності в умовах цифровізації професійної освіти;

- виявити практичні виклики, що стоять перед викладачами й закладами професійної освіти у процесі формування означеної компетентності у здобувачів;

- сформулювати основні рекомендації для викладачів і здобувачів закладів професійної освіти, які сприятимуть ефективному формуванню мовно-комунікативної компетентності останніх.

Мета рецепції – визначити теоретичні аспекти проблеми формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти в умовах швидкої цифрової трансформації та практичні виклики, що постають перед викладачами й відповідними закладами з огляду на означену проблему.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз чинних нормативно-правових документів (Закони України «Про освіту» (2017) та «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998), Затверджені МОН України стандарти професійної освіти (2024) та ін.) дає можливість стверджувати, що ключовою компетентністю сучасного випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти є мовно-комунікативна (комунікативна). Вона має певні ознаки, зокрема: відносність (залежить від налаштованості комунікантів на діалог і співпрацю); динамічність (особливий темп комунікації з дотриманням мовних норм); усеосяжність (може бути усною, письмовою, реальною й віртуальною); контекстуальність (залежність від умов, ситуації, обставин, у яких знаходяться комуніканти); оцінюваність (її можна оцінити, проаналізувавши мовленнєву діяльність особистості).

Означене інтегративне полікомпонентне утворення має й певну структуру. Проаналізувавши низку наукових розвідок, ми дійшли висновку, що структура мовно-комунікативної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника має такі складники (якості, знання, уміння, навички, здібності, здатності тощо):

- знання мовного матеріалу, норм, правил і законів комунікації у різних життєвих і фахових ситуаціях;

- знання про культурні традиції й моральні цінності співрозмовника, його вікові, психологічні, інтелектуальні особливості;

- уміння уважно слухати й чути;

- уміння формулювати й висловлювати думки чітко, лаконічно, змістовно, логічно й доречно;

- уміння переконувати, добирати аргументи й контраргументи, доводити власну думку й позицію;

- здатність відчувати й реагувати на емоційний стан співбесідника;

- здатність до самоактивізування й активізування оточуючих;

- здатність обирати комунікативну стратегію й тактику спілкування, залежно від ситуації й індивідуальних особливостей співрозмовника;

- розуміння невербальних засобів спілкування тощо.

Представлена структура ще раз доводить, що мовно-комунікативна компетентність є полікомпонентним явищем і містить у собі ознаки таких компетентностей:

- мовна (знання комунікантами норм і правил сучасної української літературної мови і вміння застосовувати їх під час спілкування);

- мовленнєва (здатність правильно, логічно й лаконічно висловлювати свої думки в усній, письмовій, безпосередній чи віртуальній комунікації, використовуючи відповідні засоби і способи взаємодії);

- аудіальна (уміння адекватно сприймати й розуміти інформацію, отриману під час комунікації);

- читацька (навички розуміння письмових (друкованих, віртуальних) текстів різних жанрів і стилів);

- писемна (здатність висловлювати думки й позиції шляхом створення письмових текстів різних типів, стилів і жанрів мовлення тощо);

- культурна (знання й розуміння культури і традицій інших комунікантів і врахування означених аспектів під час спілкування);

- соціальна (здатність комунікувати в різних життєвих і фахових ситуаціях, ураховуючи атмосферу, потреби, емоції, стан співрозмовників) [8, с. 252–253].

Отже, вищезазначене ще раз підтверджує, що мовно-комунікативна компетентність є одним із найважливіших складників професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Проте чинна нормативна база й сучасні наукові розвідки з проблеми дослідження засвідчують, що процес формування означеної компетентності наразі ускладнюється й набуває міждисциплінарного контексту через надшвидку цифровізацію усіх галузей і сфер діяльності, зокрема освітньої. Зважаючи на це особливого значення набуває питання впровадження в систему навчання здобувачів професійної освіти таких сучасних цифрових технологій та інструментів, що сприятимуть ефективному формуванню мовно-комунікативної компетентності, цифрової грамотності й забезпечать відповідність освіти сучасним запитам ринку праці.

Для цього, першою чергою, потрібно створити відповідну цифрову інфраструктуру освітньої установи (сучасне обладнання, електронні навчальні платформи, хмарні сервіси, цифрові бібліотеки, достатня швидкість інтернету тощо).

Про це, зокрема, йдеться в Концепції розвитку професійної освіти до 2027 року [1].

Так, на наше переконання, для ефективного формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної (професійно-технічної освіти) в умовах цифровізації необхідно здійснити такі заходи:

- організувати систематичне підвищення кваліфікації викладачів для вдосконалення знань про сучасні вимоги дистанційного навчання й можливості цифрових освітніх платформ, різних інструментів віртуальної реальності тощо;

- забезпечити відповідні установи сучасною технічною базою, швидкісним інтернетом і доступом до хмарних сервісів, зокрема освітніх;

- розробити такі робочі навчальні програми дисциплін, які б передбачали виконання завдань на формування мовно-комунікативної компетентності із застосуванням цифрових технологій, сервісів та інструментів (інтерактивні ігри, онлайнві змагання, цікаві проєкти тощо);

- створити цифрові лабораторії для виконання віртуальних завдань;

- увести в дію електронні навчальні курси з кожної дисципліни навчального плану, що уможливить доступ до них усіх учасників освітнього процесу незалежно від їхнього місцезнаходження та часу.

Навчання майбутніх кваліфікованих робітників слід організувати шляхом створення ситуацій, розв'язання яких сприятиме оволодінню фаховими компетентностями, зокрема мовно-комунікативною. Цей процес не може відбуватися періодично під час опанування однієї дисципліни, адже не матиме позитивного результату. Він має бути системним і систематичним під час вивчення всіх дисциплін освітньої програми.

З огляду на сучасні реалії в умовах онлайн-ового навчання, на перший погляд, може видатися, що таким чином формувати фахові компетентності здобувачів вкрай складно. Проте це не зовсім так, тому що зараз активними помічниками викладача є сучасні цифрові технології, платформи, ресурси, програми й сервіси. А вони увиразнюють навчання, роблять його цікавим, захопливим, креативним і результативним. Розглянемо їх детальніше.

Наразі основними платформами / сервісами, якими послуговуються викладачі закладів освіти є: Moodle, Google Classroom, WebCT, Blackboard. Вони дають змогу поєднати аудиторну форму навчання з дистанційною та без проблем формувати загальні й фахові компетентності у здобувачів усіх спеціальностей.

На таких платформах містяться електронні курси з лекційним матеріалом, презентаціями, практичними завданнями різної складності, самостійною / індивідуальною роботою, тестовими і творчими завданнями, додатковим матеріалом (аудіо- й відеоконтент, шаблони, зразки, схеми, ігри тощо). А ще вони мають журнали оцінювання,

які дають змогу здобувачам стежити за своїм прогресом у навчанні. Електронні курси роблять освіту доступною для всіх і підвищують мотивацію здобувачів.

Окрім зазначених, за потреби, викладач може застосовувати й інші додаткові онлайн платформи (відкриті), зокрема від таких провайдерів, як: Prometheus, Coursera, Udacity, eDx, Khan Academy та ін. Вони увиразнюють процес здобуття знань і набуття компетентностей та забезпечать високий результат освітньої діяльності.

Для проведення онлайн-занять, дискусій тощо варто послуговуватися відеоконференційними платформами Zoom, Google Meet та Skype. Ці інструменти є вкрай важливими для організації освітнього процесу дистанційно. Віртуальна співпраця, обговорення важливих питань і тем сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок здобувачів, а також навичок командної роботи в реальному часі.

Процес формування мовно-комунікативної компетентності буде неможливим без роботи над зв'язними текстами [9, с. 127]. Найпопулярнішими програмами, що сприяють написанню й редагуванню текстів, груповій роботі над ними є Google Docs та Microsoft Word. Означені редактори дають змогу створювати тексти різними мовами, обробляти їх, додавати графічні елементи, таблиці, схеми, діаграми, коментувати й рецензувати.

Групова робота з документами в реальному часі сприяє формуванню писемної мовно-комунікативної компетентності, адже здобувачі вчаться:

- формулювати думки зрозуміло, лаконічно, коректно й правильно;
- обмінюватися інформацією, дотримуючись норм і правил мовної системи;
- коментувати думки й позиції інших, добирати аргументи й контраргументи;
- спільно виправляти / редагувати зв'язні висловлювання;
- ефективно співпрацювати в команді, розробляти спільні проєкти.

Для роботи здобувачів з текстами важливою є програма Padlet, що дає змогу створювати віртуальні дошки, на які можна додати матеріали будь-якого формату (аудіо, відео, зображення, текст). Вона має широкі можливості для створення презентацій, обміну ідеями (проведення мозкових штурмів), організації спільної роботи над проєктами тощо. Під час формування мовно-комунікативної компетентності цей інструмент є вкрай важливим, адже може слугувати платформою для спільного створення, редагування й обговорення тексту; розроблення концепційних карт (візуалізування між концепціями, термінами, поняттями); аналізу літературних творів тощо.

Ще однією важливою програмою для навчання здобувачів професійної освіти є Grammarly, що автоматично перевіряє написане, виявляє

й виправляє помилки, надає рекомендації щодо вдосконалення стилю тексту, влучності висловлювань тощо. Цей інструмент допомагає студентам / учням удосконалювати тексти (есе, реферати тощо), сприяє розвитку індивідуального стилю письма кожного.

Для формування мовно-комунікативної компетентності важливими будуть і такі онлайн-сервіси як: VoiceThread, Quizlet, Storybird та ін.

За допомогою першого здобувачі освіти можуть озвучувати свої презентації, коментувати відео й зображення, висловлювати думки у віртуальному просторі, комунікувати з одногрупниками і викладачами тощо. Усі ці види діяльності сприяють формуванню умінь презентувати свої ідеї, аналізувати матеріал, дискутувати.

Онлайн-сервіс Quizlet уможливорює легке створення й використання цифрових навчальних карт для опанування програмового матеріалу (вивчення терміної лексики, концепцій тощо). Означений інструмент забезпечує візуалізування інформації і сприяє кращому його засвоєнню.

Як уже було зазначено вище, мовно-комунікативна компетентність передбачає здатність висловлювати свої думки в усній і письмовій формах. Тому наступний сервіс – Storybird – саме й потрібен для формування вмінь будувати висловлювання письмово. Означений інструмент дає змогу створювати власні історії за допомогою тексту й візуальних зображень. Це розвиває у здобувачів не лише уміння будувати зв'язні висловлювання і розробляти презентації, а й правильно, логічно, доречно, емоційно висловлювати свої думки й ідеї.

Зауважимо, що у цій публікації ми розглянули лише частину тих платформ, програм і сервісів, якими можна послуговуватися під час формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти. Таких інструментів безліч і, які саме використовувати на заняттях, залежить від викладача і можливостей освітньої установи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, здійснене дослідження дає змогу стверджувати, що мовно-комунікативна компетентність є полікомпонентним явищем і важливим складником усіх сфер діяльності людини: освітньої, професійної, особистої. Відтак майбутні фахівці усіх галузей і спеціальностей мають володіти нею досконало. Проте процес формування означеної компетентності наразі ускладнюється й набуває міждисциплінарного контексту через надшвидку цифровізацію усіх галузей і сфер діяльності, зокрема освітньої. Зважаючи на це особливого значення набуває питання впровадження в систему навчання здобувачів професійної освіти таких сучасних цифрових технологій та інструментів, що сприятимуть ефективному формуванню мовно-комунікативної компетентності, цифрової грамотності й забезпечать відповідність освіти сучасним запитам ринку праці.

Для цього, першою чергою, потрібно створити відповідну цифрову інфраструктуру освітньої установи (сучасне обладнання, електронні навчальні платформи, хмарні сервіси, цифрові бібліотеки, достатня швидкість інтернету тощо); організувати систематичне підвищення кваліфікації викладачів для вдосконалення знань про сучасні вимоги дистанційного навчання й можливості цифрових освітніх платформ, різних інструментів віртуальної реальності тощо; розробити такі робочі навчальні програми дисциплін, які б передбачали виконання завдань на формування мовно-комунікативної компетентності із застосуванням цифрових технологій, сервісів та інструментів (інтерактивні ігри, онлайнові змагання, цікаві проекти тощо); створити цифрові лабораторії для виконання віртуальних завдань; увести в дію електронні навчальні курси з кожної дисципліни навчального плану, що уможливить доступ до них усіх учасників освітнього процесу незалежно від їхнього місцезнаходження та часу.

Навчання майбутніх кваліфікованих робітників слід організувати шляхом створення ситуацій, розв'язання яких сприятиме оволодінню фаховими компетентностями, зокрема мовно-комунікативною. Цей процес не може відбуватися періодично під час опанування однієї дисципліни, адже не матиме позитивного результату. Він має бути системним і систематичним під час вивчення всіх дисциплін освітньої програми.

Наразі активними помічниками викладача є сучасні цифрові технології, платформи, ресурси, програми й сервіси, що увиразнюють навчання, роблять його цікавим, захопливим, креативним і результативним. Основними платформами / сервісами, якими послуговуються викладачі закладів освіти є: Moodle, Google Classroom, WebCT, Blackboard. Вони дають змогу поєднати аудиторну форму навчання з дистанційною та без проблем формувати загальні й фахові компетентності у здобувачів усіх спеціальностей. Для проведення онлайнових занять, дискусій тощо варто послуговуватися відеоконференційними платформами Zoom, Google Meet та Skype. Для роботи здобувачів з текстами важливою є програма Padlet, що дає змогу створювати віртуальні дошки, на які можна додати матеріали будь-якого формату (аудіо, відео, зображення, текст). Ще однією важливою програмою для навчання здобувачів професійної освіти є Grammarly, яка автоматично перевіряє написане, виявляє й виправляє помилки, надає рекомендації щодо вдосконалення стилю тексту, влучності висловлювань тощо. Під час формування мовно-комунікативної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників важливими будуть і такі онлайнові сервіси як: VoiceThread, Quizlet, Storybird та ін. Вони є тими інструментами, що сприяють розвитку у здобувачів не лише умінь будувати зв'язні висловлювання і розробляти презентації, а й правильно, логічно, доречно, емоційно висловлювати свої думки й ідеї.

У наступних наукових розвідках плануємо продовжити дослідження проблеми і, першою чергою, зосередити увагу на питанні загальної технології формування мовно-комунікативної компетентності здобувачів професійної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Верховна рада України. *Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року*. Розпорядження Кабінет Міністрів України № 419-р. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>
2. Горошкіна О., Нікітіна А. Культура мовлення вчителя-словесника. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2007. 112 с.
3. Заблоцька Л. Педагогічні умови формування комунікативних умінь учителя. URL: <http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/BAK7/7/14.pdf>
4. Заброцький М., Трохименко В. Діагностика сформованості та розвитку комунікативної компетентності вчителя. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2000. № 1. С. 234–236.
5. Затверджені стандарти професійної освіти 2024. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. 2024. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/zmist-profesiynoi-osviti-osvitni-standarti-programi-informatsiya-dlya-uchniv-ta-pedagogiv/osvitni-standarti-navchalni-plani-ta-programi/zatverdzeni-standarti-profesiynoi-osviti-2024>
6. Капська Л. Педагогіка живого слова: навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 140 с.
7. Компетентнісний підхід до навчання української мови в основній школі (матеріали круглого столу). *Українська мова і література в школі*. 2012. № 4. С. 51–64.
8. Медвідь Н., Дацько О. Роль цифрових технологій у формуванні комунікативної компетентності майбутніх філологів. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2024. Т. 1. Вип. 69. С. 251–256.
9. Овсієнко Л. М. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Херсон: ХДУ, 2011. Випуск LX. С. 125–128.
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>
11. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#top>
12. Сібіль О. Компетентність випускника школи. *Завуч*. 2004. № 8 (194). С. 11–12.
13. Словник-довідник з української лінгводидактики: навчальний посібник / кол. авторів за ред. М. Пентиліук. Київ: Слово, 2003. 149 с.
14. Соколова І. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: монографія. Маріуполь: АРТ-ПРЕС, 2008. 400 с.
15. Canale M., Swaine M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 1980. 47 p.
16. Hymes D. «On Communicative Competence» in J. B. Pride and Holmes, (eds.). *Sociolinguistics, Harmondsworth, Middlesex: Penguin Education*. 1992. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=30576332>
17. Richards J., Platt J., Weber H. *The Longman Dictionary of Applied Linguistics*. London: Longman. 1985. 323 p.